

ORTOGRAFIA

CONTINGUTS

- ✓ **Síl·laba**
- ✓ **Escriptura de la vocal neutra àtona (*a/e*)**
- ✓ **Escriptura de les vocals *o* i *u***
- ✓ **Accentuació**
- ✓ **Dièresi**
- ✓ **Apòstrof**
- ✓ **Guionet**
- ✓ **Consonants oclusives *p/b, t/d, c/g***
- ✓ **Grafies *c, k* i *qu***
- ✓ **Escriptura de la *h***
- ✓ **Escriptura de les nasals *m* i *n***
- ✓ **Escriptura de la essa sorda [*s*]**
- ✓ **Escriptura de la essa sonora [*z*]**
- ✓ **Escriptura de les consonants fricatives i africades palatals: *g, j, x, tg, tj, tx, ix* i *ig***
- ✓ **Grafia *l·l***
- ✓ **Grafies *r* i *rr***
- ✓ **Escriptura de la *b* i la *v***
- ✓ **Majúscules i minúscules: noms d'establiments i toponímia urbana i interurbana**

SÍL·LABA

La síl·laba. Dígraf, diftong i hiat

Els sons que s'articulen amb un sol cop de veu formen una *síl·laba*. Des del punt de vista ortogràfic, cada síl·laba conté com a mínim una vocal.

La separació de mots a final de ratlla ha de respectar les síl·labes. Per això, i per evitar errades ortogràfiques d'accentuació i de dièresi, cal tenir en compte els conceptes següents:

DÍGRAF

So representat per dues lletres.

No se separen els dígrafs *gu, qu, ll, ny* i *ig*: *se-guir, pa-quet, ba-llar, ba-nya, tor-neig...*

Se separen els dígrafs *ix* (però no a final de mot), *tx, tj, tg, rr, ss, sc* i *ll*: *cai-xa, ca-laix, pit-jor, jut-ges, carro, mas-sa, es-ce-na-ri, til-la...*

REMARQUES

- En català oriental, el conjunt *ix* és un dígraf, perquè la *i* precedida d'un so vocàlic és muda: «*caxa*». En català occidental, aquesta *i* es pronuncia; per tant, el grup *ix* no és un dígraf: «caixa».
- Els grups *gu, qu* només són dígrafs davant *e* o *i*, perquè la *u* és muda: *guerra, guitarra...*

DIFTONG

Combinació d'una vocal i una *i* o una *u* àtones en una mateixa síl·laba. La *i* o la *u* àtones dels diftongs s'anomenen *semivocals* (si van darrere la vocal) o *semiconsonants* (si van davant la vocal), perquè el so és més feble que el d'una vocal. Cal distingir els casos que s'indiquen a continuació.

Diftongs DECREIXENTS (vocal + *i/u*):

ai	<i>es-pai</i>	au	<i>cau-re</i>
ei	<i>rei-na</i>	eu	<i>veu-re</i>
ii	<i>no-vii</i>	iu	<i>riu-re</i>
oi	<i>boi-ra</i>	ou	<i>plou-re</i>
ui	<i>trui-ta</i>	uu	<i>suu</i>

Diftongs CREIXENTS (*i/u* + vocal, només en els casos següents):

- *i* inicial (precedida o no de *h*) + vocal: *io-gurt, hie-na...*
- vocal + *i/u* + vocal (*i/u* formen síl·laba amb la vocal que les segueix): *ve-ia, ca-uen, di-uen, no-ia...*
- *qua, qüe, qüi, quo*: *quan-tes, fre-qüent, a-qüí-fer, a-quós...*
- *gua, güe, güi, guo*: *guar-da, se-güent, pin-güí, ai-guós...*

HIAT

Coincidència de dues vocals successives que es pronuncien en síl·labes diferents (no formen diftong). Es produeix en els casos següents:

- Quan no hi ha *i/u* àtones (necessàries per formar diftong): *ca-no-a, gra-e-lla, po-e-ma...*
- Consonant + *i/u* + vocal: *grà-ci-a, pèr-du-a...*
- *i/u* tòniques amb accent o dièresi que marca que una seqüència de vocals que formaria diftong no en forma: *Llu-ís, pa-í-sos...*

Els triftongs

Es produeix un triftong quan coincideixen en una mateixa síl·laba una semiconsonant (*i/u* àtones), una vocal i una semivocal (*i/u* àtones): *guai-ta, li-qüeu, crè-ieu...*

Separació sil·làbica de mots composts i derivats

Per separar les síl·labes dels mots composts i derivats, cal destriar els elements que els integren:

an-ti-in-fla-ma-to-ri > (*anti + inflamatori*) No **an-tin-fla-ma-to-ri*

sub-es-pè-ci-e > (*sub + espècie*) No **su-bes-pè-ci-e*

mil-ho-mes > (*mil + homes*) No **mi-lo-mes*

ben-en-tès > (*ben + entès*) No **be-nen-tès*

ESCRITURA DE LA VOCAL NEUTRA ÀTONA (A/E)

L'escritura de la vocal neutra

En els parlars orientals, les grafies *a* i *e* es pronuncien en posició àtona amb un mateix so anomenat *vocal neutra*. El contingut de les taules següents mostra l'escritura correcta d'aquest so.

Escritura de la vocal neutra a final de mot	Excepcions
Els noms masculins s'escriuen amb <i>-e</i> final: <i>cotxe, llibre, home, pediatre, alumne...</i>	Els mots masculins acabats en: <i>-arca: monarca, patriarca...</i> <i>-ista: dentista, taxista...</i> <i>-cida: insecticida, homicida...</i> <i>-ma: clima, idioma, ...</i> <i>-ta: pirata, profeta...</i> Altres: <i>dia, califa, goril·la, guàrdia, goril·la, ioga, mapa, planeta, titella...</i>
Els noms femenins s'escriuen amb <i>-a</i> final: <i>bicicleta, cadira, dona, pediatra, alumna...</i>	Els mots femenins acabats en <i>-e</i> : <i>base, calvície, catàstrofe, classe, cúspide, espècie, faringe, fase, frase, febre, higiene, intempèrie, imatge, laringe, llebre, mare, piràmide, torre, verge...</i> ; els noms <i>Carme, Irene, Matilde...</i> Les terminacions: <i>-aire: cantaire, xerraire...</i> <i>-ble: comptable...</i>
Els noms en plural acabats amb el so de vocal neutra s'escriuen amb <i>-es</i> : <i>dones, homes, granges, figues, llengües, places, platges, vaques...</i>	
S'escriuen amb <i>-es</i> final els noms propis i els topònims catalans <i>Carles, Elies, Maties...</i> ; <i>Porreres, Sencelles, Roses...</i>	
L'últim so de les formes verbals s'escriu amb <i>-a</i> : <i>caça, canta, frega, menja, parlava, sortiria, tenia...</i>	Els infinitius acabats en <i>-re</i> : <i>beure, caure, moure, riure, seure...</i> Els imperatius acabats en <i>-e</i> : <i>corre, vine, obre i omple.</i>
El penúltim so de les formes verbals s'escriu amb <i>-e</i> : <i>caces, cantes, fregues, menges, parlaves, sortiries, tenies...</i>	
Escritura de la vocal neutra enmig de paraula	
Cal recórrer a una paraula de la mateixa família que presenti la vocal que es vol escriure en posició tònica: <ul style="list-style-type: none"> <i>esp_rd_ny_ria: espart, espard<u>e</u>nya, espard<u>e</u>ny<u>e</u>r > es<u>a</u>rd<u>e</u>ny<u>e</u>ria</i> <i>n_d_va: n<u>e</u>da, n<u>e</u>dar > n<u>e</u>dava</i> En alguns casos, en què no es pot aplicar la norma anterior, és útil cercar la referència en altres llengües romàniques (<i>_dició > _edición, _édition, _edizione...</i>), tot i que hi pot haver divergències. Per evitar interferències amb el castellà, convé recordar que: <ul style="list-style-type: none"> S'escriuen amb <i>a</i>: <i>afaitar, ambaixada, assassí, avaluar, avantatge, avaria, davall, davant, rancor, sanefa, Sardenya, ramat; efa, ela, ema...</i> S'escriuen amb <i>e</i>: <i>albercoc, ànec, assemblea, càmera, enyorar, espàrrec, meravella, monestir, orgue, setí, treball, vernís; Empar, Caterina, Esteve, Llätzer...</i> 	

Les vocals a/e en els verbs jeure, treure, néixer (i els seus composts)

Les formes dels verbs *jeure*, *treure*, *néixer* (i derivats) s'escriuen:

- a) amb *-e* en posició tònica: *jeus*, *trec*, *neix*...
- b) amb *-a* en posició àtona: *jauràs*, *trauràs*, *naixerà*...

Les vocals a/e en els verbs haver, fer, caure i saber

Els verbs *haver*, *fer*, *caure* i *saber* presenten alternances de *a/e* en el radical (d'acord amb la pronúncia de la vocal tònica), però les formes àtones s'escriuen amb *a*: *hagut*, *hagués*...; *farà*, *faria*...; *caient*, *caigut*...; *sabia*, *sabut*...

Noms de llocs catalanitzats

S'escriuen amb *-es* final els noms de llocs catalanitzats: *Atenes*, *Hondures*...

Mots invariables

S'escriuen amb *-es* final els mots invariables que acaben en vocal neutra seguida de *-s* (*atles*, *càries*, *pàncrees*...) i alguns mots composts com ara *salvavides*, *penja-robes*, *paracaigudes*...

Mots amb es- inicial

Els mots que comencen amb *es-* mantenen la *e-* quan constitueixen el segon element d'un compost o un mot amb prefix: *guardaespatlles*, *autoescola*, *semiesfèric*, *preescolar*...

Mots de significats diferents

Entre altres mots, els següents tenen significat diferent segons si contenen *a* o *e*: *acte/acta*, *basa/base*, *conducta/conducte*, *espacial/especial*, *espècie/espècia*, *lliura/liure*, *lliurament/liurement*, *marcat/mercat*, *moda/mode*, *regla/regle*...

ACCENTUACIÓ

La síl·laba tònica

Cada paraula té una síl·laba tònica: la que es pronuncia amb més força i rep l'accent o cop de veu més intens. La resta de síl·labes s'anomenen àtones.

Segons la posició que ocupa la síl·laba tònica, les paraules es classifiquen en:

- AGUDES: la síl·laba tònica és la darrera (*llavor, compromís, destinació...*).
- PLANES: la síl·laba tònica es la penúltima (*vèncer, bolígraf, mapa...*).
- ESDRÚIXOLES: la síl·laba tònica és l'antepenúltima (*llàgrima, matrícula, estratègia...*).

Els tipus d'accent

En català hi ha dos tipus d'accent: l'agut o tancat (´) i el greu o obert (`). S'escriu l'un o l'altre segons el grau d'obertura de les vocals:

ACCENT AGUT (´)			ACCENT GREU (`)		
Grafia	So	Exemples	Grafia	So	Exemples
í	[i]	íntim	à	[a]	casolà
ú	[u]	brúixola	è	[ə] (vocal neutra)	depèn
é	[e] (e tancada)	escriuré	è	[ɛ] (e oberta)	convèncer
ó	[o] (o tancada)	opinió	ò	[ɔ] (o oberta)	però

Les regles d'accentuació

Per saber si un mot duu accent gràfic o no, cal tenir presents aquestes regles:

PARAULES AGUDES	S'accentuen quan acaben en <i>-a, -e, -i, -o, -u, -as, -es, -is, -os, -us, -en i -in.</i>	<i>demà, cafè, avió, compàs, indecís, amistós, depèn, Berlín...</i>
PARAULES PLANES	S'accentuen quan no acaben EN CAP DE LES TERMINACIONS ANTERIORS.	<i>telèfon, lògic, exàmens, índex...</i>
PARAULES ESDRÚIXOLES	S'accentuen SEMPRE.	<i>política, farmàcia, còmica, època...</i>

✓ **Atenció:** paraules acabades en semivocal

La *i* o la *u* que formen part d'un diftong decreixent són considerades semivocals (no vocals). Cal tenir-ho en compte en aplicar les regles d'accentuació. Fixau-vos en els exemples següents:

<i>espai</i> <i>cacau</i>	Són paraules agudes però NO S'ACCENTUEN perquè no acaben en vocal, sinó en semivocal.
<i>caminàveu</i> <i>còncau</i>	S'ACCENTUEN perquè són paraules planes acabades en semivocal.

També cal recordar que la terminació consonant + *i/u* + vocal no fa diftong. Per això:

- Paraules com *Maria, teoria, seria...* no s'accentuen perquè són planes acabades en vocal.
- Paraules com *història, acadèmia, ciència...* s'accentuen perquè són esdrúixoles.

Casos especials d'accentuació

Cal tenir presents els mots *témer*, *església* i *és* (verb), que porten accent tancat damunt la *e* (tot i que a Mallorca i a Eivissa es pronuncien amb vocal neutra o oberta).

Adverbis en -ment

Els adverbis acabats en *-ment* conserven l'accent de l'adjectiu del qual deriven:

fàcil + ment: fàcilment

diària + ment: diàriament

L'accent diacrític

Algunes paraules duen accent gràfic per diferenciar-se d'altres que s'escriuen igual. En aquest cas, l'accent es denomina *diacrític*; afecta determinats mots monosíl·labs tònic i bisíl·labs plans.

AMB ACCENT DIACRÍTIC		SENSE ACCENT DIACRÍTIC	
<i>bé</i>	Adverbi de manera; satisfactòriament.	<i>be</i>	Cria de l'ovella. Nom de la lletra <i>b</i> .
<i>bé, béns</i>	Allò que és bo o beneficia. Patrimoni.	<i>bens</i>	Cria de l'ovella, en plural.
<i>déu, déus</i>	Divinitat.	<i>deu, deus</i>	Nombre cardinal. Formes del verb <i>deure</i> .
<i>és</i>	Forma del verb <i>ser</i> o <i>ésser</i> .	<i>es</i>	Pronom reflexiu de tercera persona. Article salat. Nom de la lletra <i>e</i> , en plural.
<i>mà</i>	Part del cos.	<i>ma</i>	Possessiu àton.
<i>més</i>	Adverbi de quantitat.	<i>mes</i>	Part de l'any. Participi del verb <i>metre</i> . Possessiu àton plural.
<i>món</i>	Planeta Terra, univers.	<i>mon</i>	Possessiu àton.
<i>pèl, pèls</i>	Filament que cobreix la pell dels mamífers.	<i>pel, pels</i>	Contracció de preposició i article.
<i>què</i>	Pronom interrogatiu o relatiu precedit de preposició.	<i>que</i>	Pronom relatiu. Conjunció.
<i>sé</i>	Forma del verb <i>saber</i> .	<i>se</i>	Pronom reflexiu.
<i>sí, sís</i>	Adverbi d'afirmació.	<i>si</i>	Conjunció condicional. Pronom fort. Nota musical.
<i>sòl, sòls</i>	Trespol, terreny de conreu.	<i>sol, sols</i>	Sense companyia. Astre. Nota musical. Formes del verb <i>soler</i> .
<i>són</i>	Forma del verb <i>ser</i> o <i>ésser</i> .	<i>son</i>	Acte o ganes de dormir. Possessiu àton. Forma del verb <i>sonar</i> .
<i>té</i>	Forma del verb <i>tenir</i> .	<i>te</i>	Pronom feble. Planta. Nom de la lletra <i>t</i> .
<i>ús</i>	Acció d'usar.	<i>us</i>	Pronom feble. Nom de la lletra <i>u</i> , en plural. Forma del verb <i>usar</i> .
<i>vós</i>	Pronom fort de segona persona, tractament de respecte.	<i>vos</i>	Pronom feble.

Casos dubtosos d'accentuació

Algunes paraules d'ús freqüent solen pronunciar-se malament, sovint per interferència d'altres llengües. Cal tenir present quina és la síl·laba tònica per aplicar de manera correcta les regles d'accentuació.

PARAULES AGUDES	PARAULES PLANES	PARAULES ESDRÚIXOLES
<i>futbol</i> <i>fluor</i> <i>hoquei</i> <i>humit</i> <i>linier</i> <i>oceà</i> <i>radar</i> <i>tiquet</i> <ul style="list-style-type: none"> Mots acabats en <i>-gram</i>: <i>centigram...</i> 	<i>medul·la</i> <i>míssil</i> <i>Múnic</i> <ul style="list-style-type: none"> Mots acabats en <i>-litre</i>: <i>centilitre...</i> Mots acabats en <i>-grama</i>: <i>telegrama...</i> Mots acabats en <i>-sfera</i>: <i>atmosfera...</i> Formes del present dels verbs acabats en <i>-iar</i>: <i>negocia, denuncia...</i> 	<i>aurèola</i> <i>període</i> <i>rubèola</i> <ul style="list-style-type: none"> Mots acabats en <i>-metre</i>: <i>termòmetre, quilòmetre...</i>

ESCRITURA DE LES VOCALS O I U

L'escritura de les vocals o/u àtones

En els parlars orientals, la pronúncia de la *o* àtona pot ser [o] o [u]. El contingut de les taules següents ajuda a escriure bé aquest so.

A la darrera síl·laba de la paraula	Exemples
Molts noms i adjectius acaben en <i>-o</i> .	<i>amo, bolero, carro, coco, duo, esbarjo, ferro, flonjo, fondo, ganxo, gerro, gitano, guerxo, llenguado, llobarro, lloro, maco, mico, monjo, monyo, morro, mosso, musclo, pallasso, piano, porxo, suro, toro, trasto, xurro...</i>
Hi ha mots que acaben sense <i>-o</i> , que de vegades es diuen i s'escriuen malament per influència del castellà.	<i>barat, bomber, cangur, casc, far, indi, rar, regal, retrat, semàfor, telèfon, tub...; Alfred, Empar...</i>
Hi ha mots i adjectius que acaben en <i>-u</i> .	<i>Amadeu, ambigu, cacau, continu, correu, estiu, europeu, individu, ingenu, liceu, mutu, ritu, superflu, trofeu...</i>
Hi ha mots invariables acabats en <i>-us</i> .	<i>cactus, eucaliptus, fetus, ficus, globus, tipus...</i>

A l'interior de paraula

Cal recórrer a una paraula de la mateixa família en què la *o* o la *u* sigui tònica: *forner* s'escriu amb *o* com *for*; *puntejar* s'escriu amb *u* com *punt*...

En els verbs collir, cosir, escopir, sortir i tossir (i derivats)

En els verbs *collir, cosir, escopir, sortir* i *tossir* (i derivats), la *o* de l'infinitiu esdevé *u* en posició tònica: *cull, cuses, escupis, surten, tussis...* però *sortíssim, cosim, collits, tossia...*

En els verbs poder i voler

En els verbs *poder* i *voler*, les formes tòniques s'escriuen amb *u* (*puc, puguis*); les formes àtones (excepte *puguem, pugueu* i *vulguem, vulgueu*), s'escriuen amb *o*: *podia, poden, poguessin, podran...*
Ara bé: també hi ha formes rizotòniques amb *-o*: *pots, poden...*

DIÈRESI

La dièresi. Funcions

La dièresi (¨) s'escriu sobre la *i* o la *u* en els casos següents:

- Per indicar que es pronuncia la *u* dels grups *güe, güi, qüe, qüi*: *aigües, pingüí, qüestió, obliquïtat...*
- Per indicar que una *i* o una *u* no formen diftong amb la vocal anterior o següent: *ra-ïm, pro-du-ï-a...* En aquests casos, cal tenir en compte que s'escriu un accent, i no una dièresi, si el mot en qüestió pot dur un accent gràfic d'acord amb les normes d'accentuació; així s'escriu *país* i *agraïem*, però *països* i *agraïa*.

SENSE DIÈRESI	AMB DIÈRESI
<i>be-neit</i>	<i>be-ne-ït</i>
<i>fei-na</i>	<i>ca-fe-ï-na</i>
<i>du-ies</i>	<i>con-du-ï-es</i>
<i>peu</i>	<i>pe-üc</i>

Més exemples:

Mots amb ü	<i>diürètic, diürn, geniüt, llaüt, oriünd, peüc, peülla, rabiüt, reüll, taüt, transeünt...</i>
Mots amb ï	<i>aïllar (aïllament, aïllant, aïllat), amoïnar, apaïsat, cafeïna (descafeïnat), cloïssa, cocaïna (cocaïnòman), coïssor, creïble (increïble), creïlla, cruïlla, decaïment, deïtat, ensaïmada, fortuït, gratuït, heroïna (heroïnòman), jesuïta, marialluïsa, oïda, proïsmes, proteïna, pruija, raïm, reïna, ruïna (arruïnar-se, ruïnós), sangtraït, suïcida (suïcidat-se), veïnat...</i>
Participis i derivats de verbs acabats en -ir	<i>agraïr: agraïment, agraït, agraïda (desagraït, malagraït); atapeïr: atapeït, atapeïda; desproveïr: desproveït, desproveïda; disminuir: disminuït, disminuïda; esgroqueïr: esgroqueït, esgroqueïda; fluir: fluïdesa; fruir: fruïció; instruir: instruït, instruïda; lluir: lluisor, lluït, lluïda; maleïr: maleït, maleïda; esfereïr: esfereïdor, esfereïdora; posseïr: posseïdor, posseïdora; proveïr: proveïdor, proveïdora, proveïment; traïr: traïdor, traïdora, traïció, traïdoria...</i>
Present de subjuntiu i imperatiu dels verbs acabats en -ear, -iar, -oar, i -uar: formes del singular i 3a persona del plural	<i>crear: cre-ï, cre-ïs, cre-ï, cre-ïn</i> <i>canviar: can-vi-ï, can-vi-ïs, can-vi-ï, can-vi-ïn (amb el grup ii la dièresi es posa en la segona i)</i> <i>lloar: llo-ï, llo-ïs, llo-ï, llo-ïn</i> <i>suar: su-ï, su-ïs, su-ï, su-ïn</i>

Dièresi i estalvi de la dièresi en els verbs acabats en vocal + ir

Cal notar que, a més de les formes de participi, duen dièresi les formes del singular i la tercera persona del plural de l'imperfet d'indicatiu dels verbs que acaben en vocal + *ir* (*agraïr; desobeïr; desoïr; conduïr*): *agraïa, desobeïes, desoïa, conduïen...*

S'estalvia la dièresi en l'infinitiu, el gerundi, el futur i el condicional: *agraïr, agraint, agrairé, agrairia; desobeïr, desobeïent, desobeïràs, desobeïries; desoïr, desoïent, desoïrà, desoïria; conduïr, conduïent, conduïran, conduïrien...*

APÒSTROF

L'apòstrof

- Quan es troben davant una paraula començada amb vocal o *h* muda, els articles definits *el* i *la* i els articles personals *en* i *na* s'apostrofes, és a dir, perden la vocal (elisió) i s'uneixen gràficament a la paraula següent amb una coma volada ('):

el + idioma: l'idioma

en + Albert: n'Albert

la + oficina: l'oficina

na + Eva: n'Eva

- L'article femení, però, no s'apostrofa davant paraules començades amb *i*, *u*, (o bé *hi*, *hu*) àtones:

la indústria, la humanitat, na Irene...

- Pel que fa a la preposició *de*, també s'apostrofa davant so vocàlic, encara que es tracti d'una *i* o una *u* àtones:

de + aigua: d'aigua

de + hivern: d'hivern

de + ullastre: d'ullastre

- També es fa servir l'apòstrof en els pronoms febles *me*, *te*, *se*, *el*, *la* i *en* quan s'usen davant un verb començat amb vocal (*m'atrevesc*, *t'atreveixes*, *s'atreveix*, *l'escolt*, *n'ensum...*), o quan se situen darrere un verb que acaba en vocal que no forma part d'un diftong (*saluda'm*, *alça't*, *miri's*, *tasta'l*, *ensuma'l...*; però *agafau-ne*).
- Com passa amb l'article femení, el pronom feble *la* tampoc no s'apostrofa davant *i*, *u*, *hi*, *hu* àtones: *la inclouré*, *la unifica*, *la hi porta...*
- A l'hora d'escriure amb teclat, cal tenir present que l'apòstrof consisteix en una coma volada (') i no en un accent (´), i que no s'ha de deixar mai l'apòstrof a final de ratlla.

Excepcions a les regles generals d'apostrofació

L'article determinat, tant masculí com femení, i la preposició *de* no s'apostrofen:

- Quan precedeixen noms de lletres (*la ema, la efa, darrere de i...*).
- Davant paraules que comencen amb *h* aspirada (*el hawaià, de Houston...*).
- Davant paraules que comencen amb diftong creixent (*la hiena, de iode...*).
- Davant l'expressió *la una* (hora).

El quadre següent resumeix l'apostrofació:

	<i>S'apostrofen</i>	<i>No s'apostrofen</i>
<i>el, en</i>	Davant paraula començada amb vocal o <i>h</i> muda: <i>l'alfabet</i> <i>n'Esteve</i>	Davant <i>h</i> aspirada: <i>en Hegel</i>
		Davant diftong creixent: <i>el iode</i>
<i>la, na</i>	Davant paraula començada amb vocal o <i>h</i> muda: <i>l'estudi</i> <i>l'hamaca</i> <i>n'Imma</i>	Davant paraula començada amb <i>i, u, hi, hu</i> àtones: <i>la universitat</i> <i>la història</i> <i>na Isabel</i>
		Davant el nom de les lletres: <i>la ela, la essa</i>
		Davant <i>h</i> aspirada: <i>la hitleriana, la hawaiana</i>
		Davant diftong creixent: <i>la iaia</i>
		El cas de <i>la una</i> (hora): <i>L'aperitiu se serveix a la una.</i>
<i>De</i>	Davant paraula començada amb vocal o <i>h</i> muda: <i>d'estiu</i> <i>d'hereu</i>	Davant <i>h</i> aspirada: <i>de Hamlet</i>
		Davant noms de lletres: <i>darrere de i</i>
		Davant diftong creixent: <i>de iod</i>

GUIONET

Ús del guionet darrere els pronoms febles

Quan el pronom feble va darrere el verb (posició enclítica) i no s'apostrofa, s'hi uneix mitjançant un guionet: *vaig dir-li, cercao-lo...*

Ús del guionet en paraules compostes

La taula següent recull l'ús del guionet en paraules compostes:

S'escriuen AMB GUIONET	En composts en què figura el nom d'un <u>punt cardinal</u> .	<i>nord-americà, sud-oest...</i>
	Les paraules compostes formades a partir de <u>mots catalans</u> , quan el primer element acaba en vocal i el segon comença en <i>r, s</i> o <i>x</i> .	<i>guarda-roba, penya-segat, para-xocs, cul-de-sac...</i>
	Els composts <u>repetitius</u> i <u>expressius</u> .	<i>ping-pong, nyigo-nyigo, piu-piu, pengim-penjam...</i>
S'escriuen SENSE GUIONET	Els composts formats a partir de <u>mots catalans</u> .	<i>capgròs, ratapinyada, colflori, a collibè, setciències, vetesifils, sordmut...</i>
	Les paraules construïdes amb <u>prefixos</u> (<i>pre-</i> , <i>pro-</i> , <i>arxi-</i> , <i>sub-</i> ...).	<i>precrisià, macroeconomia, subdirector...</i>
	Les paraules construïdes amb <u>formes prefixades</u> que acaben en <i>-o</i> (<i>audio-</i> , <i>cardio-</i> , <i>denti-</i> , <i>fisico-</i> , <i>gastro-</i> , <i>labio-</i> , <i>magneto-</i> , <i>socio-</i>) o en <i>-i</i> (<i>denti-</i> , <i>pisci-</i>).	<i>dentilabial, fisicoquímic, socioeconòmic...</i>

CONSONANTS OCLUSIVES P/B, T/D, C/G

Espectura de les consonants oclusives p/b, t/d, c/g

Al principi d'una síl·laba, escriure aquestes consonants no suposa cap problema, ja que la pronúncia mostra quina grafia s'ha d'escriure: *pena/bena, renta/renda, vaca/vaga...*

Quan es troben a final de síl·laba, però, es pronuncien com una consonant sorda: *p, t, c*. Per aquest motiu, s'han de tenir en compte les següents normes segons si es troben al final o a l'interior d'una paraula.

A final de paraula

- Darrere vocal tònica o diftong tònic, s'escriu *-p, -t, -c*: *escup, paret, buit, amic...*

Excepcions: *club, tub, web, fred...*

- Darrere vocal àtona o consonant, s'escriu la mateixa lletra que apareix en els derivats:

àrab > *Aràbia*
serp > *serpentina*
ràpid > *rapidesa*
verd > *verdós*
càstig > *castigar*
llarg > *allargar*
clàssic > *clàssica*

- Els gerundis acaben en *-t*: *cantant, tement, rebent, sortint, partint...*

A l'interior de paraula

- En general, s'escriu *-p-*: *recepta, escriptor, apte...*

Excepcions: *dubte, sobte, dissabte...*

– S'escriuen amb *-p-* les paraules començades per *cap-*: *capsa, càpsula, captar, capturar, capvespre...*

– S'escriuen amb *-b-* les paraules començades per:

ob-: *objecte, obsequi, observar, obtenir...*
sub-: *subdelegat, subratllar, subvenció...*
 Excepcions: *opció, optar, òptic, òptim...*

- En general, s'escriu *-t-*: *ametlla/ametla, atles, atlàntic, dotze, formatge, platja, setmana...*

Excepcions: paraules començades per *ad-*, com *admetre, administrar, admirar, administració, adjectiu, admissió, advocat...*

- S'escriu *-c-* davant:

-c-: *accident, succés...*
-t-: *satisfactori, actor, recte...*
-s-: *doncs, sacsejar, fúcsia...*

- S'escriu *-g-* davant:

-m-: *fragment, augment...*
-n-: *signar, magnífic...*
-d-: *magdalena, maragda...*
-g-: *suggerir, suggestió...*

Excepcions: *tècnic, tecnologia...*

A final de paraula

- Hi ha paraules que s'escriuen amb *-b* o *-d* darrere una vocal o un diftong tònic:
adob, Carib, cub, Jacob, pub...
Alfred, Bagdad, Belgrad, Conrad, David, sud...
- S'escriuen amb *-d* els femenins acabats en *-etud* i *-itud*: *quietud, solitud...*
- S'escriuen amb *-g* les paraules acabades en *-gog*: *pedagog, demagog...*

Al principi o enmig de paraula

- S'escriuen amb *-b-* les paraules començades en *ab-* i *abs-*: *abdomen, absència, absolut, absurd...*
Excepcions: *apte, aptitud...*
- S'escriuen amb *-ct-* les paraules començades pels prefixos següents:
electro-: *electrocutar, electroanàlisi...*
bacteri-: *bacteriosi, bactericida...*
fructi-: *fructífer, fructicultura...*
galact-: *galàctic, galactita...*
hect-: *hectàrea, hèctic...*
lact-: *lactància, lactant...*
noct-: *nocturn, noctàmbul...*

GRAFIES C, K I QU

Les grafies c, k i qu

Alguns noms provinents d'altres llengües s'escriuen amb *k*: *karate, kiwi, rock, Euskadi, folklore, karaoke...*
D'altres paraules d'ús més freqüent han catalanitzat la grafia: *biquini, pàrquing, quiosc, tiquet...*

ESCRITURA DE LA H

Regles bàsiques de l'escriptura de la h

En català, com en altres llengües romàniques, la lletra *h* es conserva per raons etimològiques.

- S'escriuen amb *h*: *hamburguesa, haver, herba, higiene, home, hort; alcohol, enhorabona, prohibir, tothom, vehicle...*
- S'escriuen sense *h*: *abans, anglès, avaluació, església, ombra...*

Hi ha paraules, però, que no coincideixen amb altres llengües romàniques:

- S'escriuen amb *h*: *ham, harmonia, hissar, hivern, hendecasil·lab, subhasta, ahir, alhora, aleshores, tothom...*
- S'escriuen sense *h*: *avui, benaurat, cacauet, coet, Ester, Elisabet, Judit, malaurat, Maó, orfe, orxata, truà, os, ou...*
- Convé recordar algunes paraules que canvien de significat si duen *h* o no:

<i>a</i>	preposició	<i>Ves a casa.</i>
<i>ha</i>	verb <i>haver</i>	<i>Ha anat a casa.</i>
<i>ah</i>	interjecció	<i>Ah, no ho sabia!</i>

<i>em</i>	pronom	<i>Em dic Maria.</i>
<i>hem</i>	verb <i>haver</i>	<i>Hem comprat maduixes per a tothom!</i>

Domini de l'escriptura de la h en prefixos i en paraules amb un cert grau de dificultat ortogràfica

- S'escriuen amb *h* les paraules començades pels prefixos:

*h*ect- : hectàrea...

*h*eli-, *h*elio-: heliport, heliocèntric...

*h*elico-: helicòpter...

*h*emero-: hemeroteca...

*h*emi-: hemicicle...

*h*emo-: hemorràgia...

*h*erbi-: herbicida...

*h*etero-: heterosexual...

*h*idr-: hidroavió...

*h*omo-: homosexual...

- I les paraules: *hàbil*, *hàbit*, *harmonia*, *havà*, *havanera*, *hebreu*, *hegemonia*, *hèlice*, *hèlix*...
- S'escriuen amb *h* intercalada les paraules: *aleshores*, *alhora*, *coherent*, *cohesió*, *exhibició*, *filharmònic*, *inhabilitar*, *malhumorat*...
- Convé recordar algunes paraules que canvien de significat si duen *h* o no.

<i>o</i>	conjunció	<i>Vols carn o peix?</i>
<i>ho</i>	pronom	<i>No ho sé.</i>
<i>oh</i>	interjecció	<i>Oh, quina sorpresa!</i>
<i>i</i>	conjunció	<i>Hem menjat carn i peix.</i>
<i>hi</i>	pronom	<i>No hi vull anar, hi fa molta calor.</i>

ESCRITURA DE LES NASALS M I N

Regles bàsiques de l'escriptura de les nasals m i n

Les grafies *m* i *n* no representen un problema en l'escriptura davant una vocal, però davant algunes consonants poden crear dubtes. Per evitar-los, s'han de tenir en compte diverses regles:

- S'escriu *m* davant:

		Excepcions
<i>b</i>	<i>embellir, ombra, tambor, tombar...</i>	
<i>p</i>	<i>comprovar, imprès, campament, omplir...</i>	<i>benparlat...</i>
<i>m</i>	<i>immòbil, emmagatzemar, immens, emmirallar-se...</i>	<i>enmig, tanmateix...</i>
<i>f</i>	<i>amfi-: amfitrió...</i> <i>circum-: circumferència...</i> <i>àmfora, èmfasi, samfaina, triomfar...</i>	<i>con-: confit...</i> <i>en-: enfadar, enfitar, enfonsar, enfortir...</i> <i>in-: infant, inflar, informe, infeliç ...</i>

- S'escriu *n* davant:

		Excepcions
<i>v</i>	<i>canviar, inventar, enveja...</i>	<i>tramvia, circumval·lació...</i>
<i>m</i> o <i>n</i> (segons la pronúncia)	<i>amnistia, columna, gimnàstica...</i> <i>ànnera, innecessari...</i>	

Domini de l'escriptura de les nasals m i n en paraules amb un cert grau de dificultat ortogràfica

- Acaben en *-m*: *Betlem, betum, flam, rom, Jerusalem...*
- S'escriuen amb *m*: *impremta, empremta, premsa, somriure...*
- S'escriuen amb *-mp-*: *atemptat, camp, compte, exempt, símptoma, temptar...*
- Duplicuen la consonant: *mm* (*gamma, Gemma...*) i *nn* (*Anna, bienni, connectar, innocent, Susanna...*)

ESCRITURA DE LA ESSA SORDA [S]

La essa sorda i la essa sonora

En català es distingeix entre essa sorda i essa sonora.

<u>sorda</u>	<u>sonora</u>
<i>cinc</i>	<i>zinc</i>
<i>peça</i>	<i>pesa</i>
<i>cel</i>	<i>zel</i>
<i>bessó</i>	<i>besar</i>

És important distingir aquests sons, perquè les normes ortogràfiques s'apliquen segons la pronúncia.

Espectura de la essa sorda

La essa sorda es pot representar gràficament amb *s*, *ss*, *c* o *ç*.

<i>s</i>	A principi de paraula	<i>sal, sucre, sopar, sèquia, siurell...</i>
	A final de paraula	<i>tros, francès, llapis, arròs, cabàs, embús...</i>
	Entre consonant i vocal	<i>dansa, mesclar, propulsió, aniversari, Còrsega...</i>
<i>ss</i>	Només entre dues vocals	<i>disfressa, tasses, boníssim, confessió, cassola, assumpte...</i>
<i>c</i>	Davant <i>e, i</i>	Al principi de paraula <i>ceba, cèntim, ciutat, cistell...</i>
		Enmig de paraula <i>tòrçer, doçent, carícia, endolçir...</i>
<i>ç</i>	Davant <i>a, o, u</i>	<i>peça, calçons, forçut...</i>
	A final de paraula	<i>braç, descalç, dolç, estruç...</i>

A banda de la pronúncia, s'ha de tenir en compte que:

- Les paraules derivades acabades en *-ança* i *-ença* sempre s'escriuen amb *ç*.
esperar → *esperança*
enyorar → *enyorança*
parèixer → *aparença*
conèixer → *coneixença*

Cal parar atenció a les paraules que no són derivats: *dansa, pansa, recompensa, defensa...*

- S'escriuen amb *ss* les paraules acabades en:
-assa: pinassa, carassa...
-issa: trencadissa, piuladissa...
-íssim, -íssima: altíssim, boníssima...
-ussa: gentussa, batussa...
-gressió, -gressor: agressió, agressor...
-missió, -missor: emissió, transmissor...
-pressió, -pressor: impressió, compressor...
- S'escriuen amb *ss* els femenins formats amb el sufix *-essa: jutgessa, batlessa, duquessa...*
 Atenció! Alguns femenins acaben en *-esa: burgesa, marquesa, pagesa, princesa...*
- S'escriuen amb *-sc-* les paraules: *adolescent, ascensor, piscina, escena...*
- S'escriuen amb *-xc-* les paraules: *excel·lent, excepte, excés...*

Hi ha un seguit de paraules que poden crear dubtes a l'hora d'escriure-les, a causa de la interferència d'altres llengües romàniques. S'escriuen amb *s* o amb *ss*:

<i>arrebossar</i>	<i>arròs</i>	<i>barnús</i>	<i>cabàs</i>	<i>calabós</i>
<i>capatàs</i>	<i>carrossa</i>	<i>cassola</i>	<i>Còrsega</i>	<i>dansa</i>
<i>disfressa</i>	<i>Eivissa</i>	<i>embarassada</i>	<i>llapis</i>	<i>massapà</i>
<i>massís</i>	<i>mosso</i>	<i>mostassa</i>	<i>pissarra</i>	<i>pòlissa</i>
<i>ris</i>	<i>sabata</i>	<i>Saragossa</i>	<i>Sardenya</i>	<i>sentinella</i>
<i>sucre</i>	<i>Suïssa</i>	<i>tapís</i>	<i>tassa</i>	<i>tossut</i>
<i>tros</i>	<i>vernís</i>			

Domini de l'escriptura de la essa sorda en paraules amb un cert grau de dificultat

- Quan darrere un prefix hi ha una paraula començada per s no s'ha d'escriure ss, tot i que correspongui a un so sord:

asimetria, antesala, autoservei, sobresortir, homosexual...

Però: *assenyalar, assemblar-se, assaltar, assegurar, assecar...*

- Altres paraules que poden crear dubtes són:

arrissar, bussejar, Brussel·les, discussió...

esplanada, esporgar, esprimer, estranger...

excedència, excitar, excepte, excés...

descentrar, disciplina...

ESCRITURA DE LA ESSA SONORA [z]

L'escritura de la essa sonora

El so de essa sonora es pot representar amb les grafies següents:

Amb grafia z	Amb grafia s
A principi de paraula: <i>zero, zona, zoo, zig-zag...</i>	
✓ En alguns mots d'origen grec: <i>amazona, bizantí, ozó, topazi, trapezi...</i>	✓ Entre vocals: <i>casa, riquesa, desembre, pisos, nusos, grisor, impresa, llisa, furiosa, difusa, confusió...</i>
✓ En els composts formats amb <i>esquizo-</i> , <i>rizo-</i> , <i>-zoic</i> , <i>-zou</i> , <i>-zoide</i> i <i>-zoari</i> : <i>esquizofrènia, rizotònic, rizoma, rizòfag paleozoic, rizoma, espermatozoide...</i>	
✓ En altres casos: <i>nazisme, Ezequiel...</i>	✓ En els derivats o composts formats amb <i>-fons</i> (<i>enfonsar...</i>) , <i>-dins-</i> (<i>endinsar...</i>) i <i>-trans-</i> (<i>transistor, transigir...</i>).
✓ Després de consonant: <i>alzina, benzina, donzella, horitzó, magatzem, onze, pinzell, senzill...</i>	

És útil recordar que la essa sonora (quan s'escriu amb la grafia s) és present en els casos següents:

- En el sufix *-esa*, que expressa qualitats físiques o morals: *bellesa, certesa, immediatesa, feblesa, rigidesa, validesa, riquesa...* (i en els plurals: *certeses, febleses...*).
- En gentilicis com ara *aranesa, holandesa, japonesa...* (i en els plurals: *aranesos, araneses...*).
- En participis com ara *atesa, entesa, impresa, tramesa...* (i en els plurals: *atesos, ateses...*).
- En adjectius com ara *plujosa, fabulosa, blanquinosa, abundosa...* (i en els plurals: *plujosos, plujoses...*).
- En els mots acabats en *vocal + la terminació -sió*: *evasió, invasió, ocasió, adhesió, cohesió, lesió, col·lisió, decisió, elisió, precisió, previsió, provisió, revisió, visió, erosió, explosió, fusió, il·lusió, inclusió, infusió, intrusió...*

Mots acabats en -si

La essa dels mots acabats en la terminació culta, d'origen grec, *-si* (precedida de vocal) és sonora. Cal fixar-se que els mots amb aquesta terminació, en singular, no duen essa final: *aluminosi, anàlisi, catequesi, crisi, dièresi, dosi, hipòtesi, metamorfosi, oasi, paràlisi, parèntesi, pròtesi, quasi, síntesi, tesi, tuberculosi...*

Paraules amb essa sonora (escrita amb una sola s) que solen presentar dubtes

Cal tenir en compte que en les paraules següents la essa és sonora (escrita amb una sola s): *anestèsia, casino, centèsim, cervesa, eclesiàstic, entusiasme, exclusiu, mil·lèsim, nasal, obesitat, presumpte, prosòdia, residu...; Andalusia, Àsia...; Eusebi, Ignasi, Susanna, Tomasa...*

ESCRITURA DE LES FRICATIVES I AFRICADES PALATALS: G, J, X, TG, TJ, TX, IX I IG

Les consonants fricatives palatals

X/IX

La lletra *x* pot representar diversos sons:

[ks] *taxi, fix, explotar...*

[gz] / [dz] *examen, exemple, hexàgon...*

[ʃ] *xiclet, maduixa, carxofa...*

- Per representar el so [ks] s'escriu *x* en qualsevol posició.
 - Entre vocals: *taxi, asfixiar, luxe, màxim...*
 - Entre vocal i consonant: *excepció, excés, excel·lent...*
 - A final de paraula: *índex, prefix, annex...*
- Hi ha un conjunt important de paraules que comencen amb la grafia *ex-* o *hex-*. En aquests casos, la grafia *x* representa els sons [gz] o [dz].

exagerar, examen, exhaurir, exhibir, hexàgon...

Atenció! Les paraules següents s'escriuen amb *s* i no amb *x*:

estranger, espolsar, estrany, estendre, esprémer, estricta...
- Per representar el so [ʃ] s'escriu *x* o *ix*:

x	A començament de paraula	<i>xal, xarop, xeremia...</i>
	Darrere consonant	<i>panxa, orxata...</i>
	Darrere <i>i</i>	<i>guix, bixest...</i>
	Darrere diftong decreixent <i>au</i>	<i>rauxa, bauxa...</i>
ix	Darrere vocal	<i>caixa, peix...</i>

G/J, TG/TJ/TX

S'escriu:

<i>j</i>	Davant <i>a, o, u</i>	<i>jaqueta, jove, juliol...</i>	Excepte: a) Les paraules que contenen: <i>-jecc-: injecció, projecció...</i> <i>-ject-: objecte, trajectòria...</i> b) Totes les formes del verb <i>jeure</i> : <i>jec, jeia, jèiem...</i> c) Mots d'origen bíblic i derivats: <i>Jerusalem, Jesús, jesuïta...</i> d) Altres: <i>jerarca, jersei, majestat...</i>
<i>g</i>	Davant <i>e, i</i>	<i>gener, mengen, girafa, màgic...</i>	
<i>tg</i>	Davant <i>e, i</i>	<i>avantatge, coratge, equipatge, fetge, viatge...</i>	
<i>tj</i>	Davant <i>a, o, u</i>	<i>allotjament, corretja, mitja, pitjor, platja...</i>	
<i>tx</i>		<i>andritxol, batxiller, dutxa, cotxe...</i>	

- Cal tenir en compte l'alternança de *g/j* en les paraules d'una mateixa família segons la vocal que les segueix:
taronja → *taronges*
menjar → *menges*
platja → *platges*
jutjar → *jutgessa*
- Cal tenir en compte que mots com *assajar*, *llegir*, *regir*, *regirar*, *roja*, *rajar* o *truja*, i els verbs acabats en *-ejar* (*barrejar*, *festejar*, *netejar*, *passejar*...) s'escriuen amb *j*, tot i que en alguns parlars baleàrics es pronuncien amb el so [dZ].
- En canvi, s'escriuen amb *tj* mots com ara *allotjar*, *assetjar*, *descoratjar*, *desitjar*, *estotjar*, *jutjar*, *rebutjar*, *trepitjar*, *viatjar*...

IG/TX

Aquestes dues grafies representen el mateix so a final de paraula.

bateig, *boig*

cartutx, *despatx*

En cas de dubte sobre l'ortografia d'aquestes paraules, els seus derivats indiquen com s'han d'escriure.

S'escriu amb	Si el derivat duu	
<i>ig</i>	<i>g/j</i>	<i>bateig</i> → <i>batejos</i> <i>boig</i> → <i>bogeria</i>
	<i>tg/tj</i>	<i>mig</i> → <i>mitja</i> <i>lleig</i> → <i>lletja</i>
<i>tx</i>	<i>tx</i>	<i>escabetx</i> → <i>escabetxada</i> <i>despatx</i> → <i>despatxar</i>

- En el català de les Balears, la primera persona del singular del present d'indicatiu es conjuga amb el radical del verb, sense terminació.

corr, *obr*, *umpl*...

En el cas dels verbs acabats en vocal + *jar* (*pujar*, *passejar*, *netejar*...), el radical canvia a *-ig*.

Visc en un edifici sense ascensor i cada dia puig tres pisos a peu.

Quan passeig amb tu per la muntanya em sent molt segur; coneixes tots els racons!

No és el cas, però, dels verbs acabats en *-tjar* (*desitjar*, *viatjar*, *trepitjar*...), que conserven aquesta terminació:

Desitj que t'agradi.

Com que viatj molt, tenc molta pràctica a fer maletes.

GRAFIA L·L

La ela geminada (l·l)

Observau el requadre següent sobre l'escriptura de la ela geminada.

Paraules començades per:	Exemples
<i>al·l-</i>	<i>al·lot, al·licient, al·legar, al·ludir...</i>
<i>cal·li-</i>	<i>cal·ligrafia, cal·ligrama...</i>
<i>col·l-</i>	<i>col·laborar, col·lecció, col·lateral, col·ludir...</i>
<i>il·l-</i>	<i>il·legal, il·luminar, il·lusió, il·lustrar...</i>
<i>mil·l-</i>	<i>mil·leni, mil·lenari, mil·lèsim, mil·límetre (però milè, miler, milenar)</i>
Paraules acabades en:	
<i>-el·la</i>	<i>aquarel·la, caravel·la, novel·la, Marcel·la...</i>
<i>-el·lar</i>	<i>parcel·lar, estel·lar, cancel·lar...</i>
<i>-il·la</i>	<i>goril·la, camamil·la, pupil·la...</i>
<i>-il·lar</i>	<i>oscil·lar, maxil·lar, vacil·lar...</i>
Altres paraules: <i>sol·licitar, tranquil·litat, anul·lar, síl·laba, Brussel·les, intel·ligència, intel·lectual, medul·la, rebel·lia...</i>	
Convé remarcar que s'escriuen amb l, i no amb l·l, mots com alegrar, celebrar, clientela, elaborar, elegir, elecció, elidir, elisió, religió, selecció...	

GRAFIES R I RR

Els sons ròtics i les grafies r i rr

- El so ròtic bategant (de *cara*, per exemple) s'escriu sempre amb una sola *r*: *marina, parlar-ne, cornisa...*

Tot i que la *-r* final s'emmudeix en la major part del domini català, cal tenir en compte que acaben amb *-r*:

- Tots els infinitius, excepte els que acaben en *-re*: *començar, voler, córrer, obrir...* Però: *caure, riure, vendre...*
- Els substantius i els adjectius formats amb els sufixos *-ar* (*campanar, pinar, centenar, popular...*), *-er* (*fuster, cridaner, davanter, hotelier...*), *-or* (*foscor, germanor, brutor...*), *-dor* (*mirador, acollidor, mocador...*) i *-tor* (*compositor, traductor, interruptor...*).

Encara que generalment no es pronuncia, s'escriuen amb *r* paraules com *arbre, marbre, perdre, prendre* i *llavors*.

- El so ròtic vibrant (de *Ricard*, per exemple) es representa mitjançant *r* o *rr*, segons la posició:

So ròtic vibrant		
<i>r</i>	A principi de mot	<i>ràpid, refugi, rosada, Roma...</i>
	Després de consonant	<i>somriure, Israel, honra, enrenou...</i>
<i>rr</i>	Entre vocals	<i>parra, Ferreries, gerra, barrejar...</i>
	A final de mot	Primera persona del singular del present d'indicatiu en verbs amb <i>-rr-</i> : <i>corr</i> (de <i>córrer</i>), <i>esbarr</i> (d' <i>esborrar</i>)...

- El so ròtic vibrant s'escriu amb una sola *rr* en paraules compostes amb la majoria de prefixos: *anti-* (*antireligiós*), *bi-* (*birefrigerant*), *contra-* (*contrarèplica*), *extra-* (*extraradi*), *foto-* (*fotoreproducció*), *greco-* (*grecoromà*), *infra-* (*infraroig*), *mono-* (*monorail*), *multi-* (*multiracial*), *neo-* (*neoromànic*), *poli-* (*polirítmic*), *pre-* (*preromà*), *semi-* (*semirecta*), *supra-* (*suprarenal*), *tele-* (*teleradar*), *termo-* (*termoregulador*), *tri-* (*triradi*), *ultra-* (*ultraràpid*), *vice-* (*vicerector*)... Però s'escriu *rr* doble en mots com *arrítmia, arraconar, arrecerar, arriscar, arromançar, arruïnar; correferent, corregnar, corresponsable, irracional, irreal, irregular, irreverent, irrompible, erradicar...*
- Cal tenir present que les formes verbals del pretèrit perfet perifràstic es conjuguen amb el verb *anar* seguit de l'infinitiu. Per tant, acaben amb *-r* final (llevat que sigui un verb de la segona conjugació acabat en *-re*): *vaig córrer, vàreu venir...*

El pretèrit perfet també es pot conjuguar com a forma simple. Llavors en resulta una paraula aguda acabada en vocal *i*, per tant, accentuada.

- Pretèrit perfet perifràstic: *El fisioterapeuta li va recomanar una taula d'exercicis.*
- Pretèrit perfet simple: *El fisioterapeuta li recomanà una taula d'exercicis.*

ESCRITURA DE LA B I LA V

Les grafies b i v

• S'escriu b:

- En els grups *-bl-* i *-br-*: *cable, blanc, arbre, branca...*
- Darrere *m*: *combinar, embotit, ambició...* Són excepcions alguns mots com ara *circumval·lació, tramvia, triumvir...*
- Quan mots de la mateixa família s'escriuen amb *p*: *lloba (llop), rebut (rep), saber (sap)...*

• S'escriu v:

- Darrere *n*: *canvi, enveja, invent...*
- Darrere *d*: *adverbi, advertir, sandvitx...*
- Quan mots de la mateixa família s'escriuen amb *u*: *neu (nevar), activitat (actiu), ovari (ou)...*
- En les terminacions de l'imperfet d'indicatiu de la primera conjugació: *nedava, escoltàvem, cuinaven...*
- En les formes *vaig, vas, va, vagi, vagin...* del verb *anar*, i en les formes auxiliars *vaig, vares, va, vàrem, vàreu i varen*, emprades per formar els temps perifràstics.

• S'escriu w:

- En alguns estrangerismes no adaptats gràficament: *kiwi, web, waterpolo...*

Les grafies b i v en certs mots

• Cal tenir present la grafia de certes paraules que divergeix d'altres llengües romàniques.

- S'escriuen amb *b*: *Àlaba, baró, basc, biga, rebentar...*
- S'escriuen amb *v*: *covard, gavadina, avall, avi, avorrir, cavall, haver, vaixell...*

• També cal posar esment a la grafia de paraules *cultes* o *cultismes* (mots adoptats directament d'una llengua clàssica) que divergeixen de les respectives paraules *patrimoniales* (mots que han sofert una evolució):

Mot culte	Mot patrimonial
<i>mòbil</i>	<i>moviment</i>
<i>probable</i>	<i>provar</i>
<i>calvície</i>	<i>calb</i>
<i>curvatura</i>	<i>corba</i>

• Cal fixar-se en la diferència entre els mots *probable* ('que és possible') i *provable* ('que es pot provar'): És *probable* que la culpabilitat del detingut no sigui *provable*.

Finalment, hi ha paraules que tenen significat diferent segons que s'escriuin amb *b* o amb *v*: *Baca-vaca, bell-vell, beure-veure, botar-votar, buit-vuit...*

MAJÚSCULES I MINÚSCULES: NOMS D'ESTABLIMENTS I TOPONÍMIA URBANA I INTERURBANA

L'ús de les majúscules i les minúscules. Funcions

L'ús de la majúscula està sotmès a unes normes d'ús convencionals. En tot cas, convé evitar-ne un ús abusiu. Els mots poden anar amb majúscula per dues raons: a causa de la seva situació dins el text i segons la seva naturalesa. En el primer cas, es pot dir que la funció és *demarcativa*; en el segon, la funció és *distintiva*.

Funció demarcativa

Cal començar amb MAJÚSCULA en els casos següents:

- a) A principi de text.
- b) Després de punt.
S'escriu majúscula a principi de text. També es considera principi de text l'inici del cos d'una carta.
- c) Després d'un signe d'admiració, d'interrogació o de punts suspensius, si assenyalen el final de la frase (no duen un altre signe de puntuació darrere):
*Quina llàstima! No es pot tornar enrere? No em puc avenir!
Gaudiu-ne!, divertiu-vos tant com pugueu i tornau d'hora!
Tenc tres interrogants: és possible que tenguí raó?; val la pena discutir-ho d'aquesta manera?, i què passarà si no cedeix de cap manera?
Sabia que algú llegia la seva correspondència, però... Havia d'actuar amb prudència.
Menjau tant com vulgueu..., però anau en compte amb l'alcohol.*
- d) A l'inici d'una citació.
Digué textualment: «Ser aquí és un somni.»

Cal començar amb MINÚSCULA després de dos punts. Però en les enumeracions poden presentar-se dos casos:

- a) Ús de majúscula inicial quan es tracta d'oracions o sintagmes nominals llargs (amb punt final). [Aquesta llista n'és un exemple].
- b) Ús de minúscula inicial quan es tracta d'una llista de mots o sintagmes nominals (sense signe de puntuació final). Exemple:

Una llista d'enumeracions pot presentar dos casos:

- *majúscula inicial*
- *minúscula inicial*

Funció distintiva

Com a norma general, s'escriuen amb majúscula inicial els noms propis (un element o individu determinat que es distingeix d'altres) i els noms comuns concrets (element o individu únic i singular) que funcionen com un nom propi. En canvi, s'escriuen amb minúscula els noms que tenen un valor genèric.

*En Martí i na Marta dijous aniran a Inca i pujaran al puig de Son Vivot.
Ens han convidat a anar al castell d'Alaró, però ens fa molta d'il·lusió anar al Dijous Bo.
M'han dit que les avarques Castell són fetes a mà.*

Remarques

- a) Les lletres majúscules segueixen les mateixes regles d'accentuació que les minúscules: *Àngela, Índia...*
- b) En les paraules que comencen amb un dígraf, només s'escriu en majúscula la primera lletra: *Lluís, Guillem...*
- c) En les paraules compostes amb guionet només s'escriu en majúscula la primera lletra: *Sud-àfrica*.

Noms d'establiments

S'escriuen amb majúscula inicial totes les paraules —excepte articles, preposicions i conjuncions— que formen els noms propis de tot tipus d'establiments (hotels, restaurants, locals d'espectacles, centres comercials, etc.): *Hotel París, Escola Barrufet, Teatre Principal, Restaurant el Molí, Conselleria de Salut...* En canvi, les designacions genèriques s'escriuen en minúscula: *un hotel acollidor, una escola de barri, el teatre més singular, un restaurant típic...*

Toponímia urbana i interurbana

En els topònims urbans i interurbans, s'escriuen amb majúscula els noms propis [privatius, exclusius] de places, passejos, camins, etc., mentre que els noms genèrics i les abreviatures de les vies urbanes i interurbanes, s'escriuen amb minúscules: *passeig de Sagrera, plaça del Born, c. d'Isidor Macabich, autopista Ma-13...*

Pel que fa als topònims estrangers que no es tradueixen, cal escriure'n amb majúscula inicial tant els noms genèrics com els noms propis: *Central Park de Nova York, Hyde Park de Londres...*